

Πόντ. Στερελλ. (Ἀκχρν. Περίστ. κ.ά.)—Ν. Πολίτ. Παρ. 2, 1315—Λεξ. Πρω. Δημητρ. γιουλές Θράκ. (Αἰν.) γκιολές Ἡπ. Θεσσ. (Καρδίττ.) γκιουρλές Προπ. (Ἀρτάκ.) γιουρλές Θράκ. (Αἰν. Μάδυτ.) κιουλές Μακεδ. (Χαλκιδ.) Πόντ. (Τραπ.) κιουλές Ἡ, Πόντ. (Τραπ.) Πληθ. γκιουλέδια Μακεδ. (Βλάστ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *gülle* = σφαῖρα, ὀβίς τηλεβόλου.

1) Ὅβις τηλεβόλου ἐνθ' ἄν.: *Mi pñri ñnas gkioulés kata-kefala Sterell.* (Περίστ.) || Ἄσμ.

*Πέφτουν τὰ τόπια σὰ βροχή, γκιουλέδισ σὰ χαλάζι
κι αὐτὰ τὰ λειανοντούφικα σὰν τὴν ψιλὴ βροχούλα*
Μακεδ. (Γρεβεν.) β) Λίθος σφαιρικός Α. Ρουμελ. (Καβακλ.) Προπ. (Ἀρτάκ.)—Ν. Πολίτ. ἐνθ' ἄν.

Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. *Γκιουλές* καὶ ὡς ἐπών. Ἀθῆν. Κρήτ. (Ρέθυμν.) Πελοπν. (Ἀργ. Τρίπ.) Στερελλ. (Λαμ.)

γκιουλές ὁ, (II) ἐνιαχ. γιουλές Πελοπν. (Μάν.) κιου-λέσιν Λυκ. (Λιβύσσ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *güleş* = πάλη, ἀγών.

1) Ἡ πάλη Λυκ. (Λιβύσσ. κ.ά.) 2) Ἡ ἰδιοτροπία Πελοπν. (Μάν.): *Κάνεις καὶ σὺ τὸ γιουλέζον, παλληκαρούρι!*
Νὰ δὲ φάῃς καὶ μὴ κἀνῆς τὸ γιουλέζον (πβ. *μοῦ κἀν εἰς καὶ τὰ νάζια-τὰ τσαλιμάκια σου*, μεταφ. ἐκ τῶν ἀκκισμῶν, τῆς πάλης).

γκιούλι τό, (I) Ἡπ. Καππ. (Ἀραβάν. κ.ά.) γκούλι Καππ. (Δίλ.) γκιούλ' Καππ. (Ἀραβάν.) γκιούλ' Μακεδ. (Δεσκάτ.) γκιουλγκιούλι ἐνιαχ. κιούλι Καππ. (Ἀνακ.)—Χ. Παλαισ., Θάνατ. Εἰρην., 24.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *gul* = ρόδον.

1) Ρόδον, τριαντάφυλλον Ἡπ. Καππ. (Ἀνακ. Ἀραβάν. Δίλ. κ.ά.)—Χ. Παλαισ., ἐνθ' ἄν.: *Ἐπ' κε ἐργὸ φθέρῃα, τὸ ἕνα παῖρ καὶ τὸ ἄλλο κορίτθ'.* *Τὸ ἕνα γελᾷ, πέφτουν γκιούλια, τὸ ἄλλο κλαίγ'.* *πέφτουν τζεβαῖρια* (ἔκαμε δύο παιδιὰ, τὸ ἕνα ἀγόρι, τὸ ἄλλο κορίτσι· τὸ ἕνα γελᾷ, πέφτουν τριαντάφυλλα, τὸ ἄλλο κλαίει, πέφτουν μαργαριτάρια) Ἀραβάν. || Ἄσμ.

Ἀς πέσουν τ' ἄνθια ἀπάνω σου, τὰ γκιούλια 'ς σὴν κορφή σου
Καππ.

*Ἦ τὴ μέσην ἀπ' τὴ θάλασσαν ἔχω φ' τεμένα γκιούλια
κι ἂν τὰ διαβῇς, ἀγάπη μου, μὴ μοῦ τὰ κόφῃς οὐλα*
ἀγν. τόπ. || Ποίημ.

*Κ' ἐπέθανεν ἡ Εἰρηνοῦ
ὁ ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ,
τὸ μυρισμένο κιούλι*

Χ. Παλαισ., ἐνθ' ἄν. Συνών. *τριαντάφυλλο.*

2) Ὁραιότης, φιλαρέσκεια, Μακεδ. (Δεσκάτ.)
Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. *Γκιούλι* Εὐβ. (Γραμπ.) *Γκιούλη* Εὐβ. (Κάρυστ.), ὡς ὄν. κύρ. *Γκιουλιά* Καππ. (Ἀνακ.) καὶ ὡς ἐπών. *Γκιουλῆς* Βιθυν. (Κουβούκλ.)

γκιούλι τό, (II) Θράκ. (Περίστασ.) Πελοπν. (Γαργαλ. Καλάβρυτ. Κερπιν. Μελιγαλ. Φιγάλ.) Τσακων.

Ἄγν. ἐτυμολ. Κατὰ τὸν Μ. Δέφνερ ὁ τύπ. *γκιούλι* παράγεται ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐλληνικοῦ *τύλος*. Βλ. Λεξ. Μ. Δέφνερ εἰς λ. *γκιούλι*.

Δέσμη σπάγγου 5-6 μέτρων Πελοπν. (Γαργαλ. Καλάβρυτ. Κερπιν. Μελιγαλ. Φιγάλ.) Τσακων.: *Νό μου ἕνα γκιούλι σπάγγο νὰ ράψω τὸ σαμάρι τῆς βασταγούρας* (νό μου = δός

μου, βασταγούρα = θήλεια ὄνος) Γαργαλ. β) Εἶδος ψευδο-χρύσου κλωστής Θράκ. (Περίστασ.)

γκιούλ-μπαχτσές ὁ, Μακεδ. γκιουλ-μπαχτσές Ἡπ. Λεξ. Μπριγκ. *γιουλ-μπαχτσές* Α. Ρουμελ. (Σωζόπ.) Ἡπ. (Ἰωάνν.) Θράκ. (Αἰν.) Μακεδ. γκιόλ-μπαχτσές Μακεδ. (Γαλατ. Κηπουρ.) *γιουλ-μπαχτσές* Θράκ. (Αἰν.) *κιούλ-μπαχτσές* Μακεδ. *κιούλ-μπαχτσές* Θράκ. γκιούλ-μπαξές Ἡπ. Μακεδ. (Πεντάπολ.) Προπ. (Μαρμαρ.) Τῆλ. *γιουλ-μπαξές* Α. Ρουμελ. (Σωζόπ.) Κρήτ. (Νεάπ.) Σάμ. γκιούλ-μπαξές Προπ. (Μαρμαρ.) *γιούρ-μπαξές* Νάξ. (Ἀπύρανθ.) *γιούλ-μπαχτσές* Μακεδ. (Φυτ.) *γιουλμπαξομπαξές* Α. Ρουμελ. (Σωζόπ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *gülbahçe* = κήπος. Ὁ τύπ. *γιούλ-μπαξές* δι' ἀναδιπλ. τοῦ θέμ. ἴσως δι' οἰκονομίαν τοῦ στίχου.

Κήπος ρόδων, ἀνθόκηπος, ἐνθ' ἄν.: Ἄσμ.

Πέντι μῆνις γκιζιροῦσα μέσ' 'ς τοῦ κιούλ-μπαχτσέ
Μακεδ.

*Σέβηκα σὲ περιβόλι μέσ' σὲ γιούλ-μπαχτσέ,
βρίσκω κόρη ποὺ κοιμᾶται μέσ' 'ς τ' τραδαφυλλίε*
Α. Ρουμελ. (Σωζόπ.)

Τὰ μάτια σου 'ναι γκιούλ-μπαξές, τὰ φρονῖδια σου γατάνι
Τῆλ.

*Κεῖνος ποὺ σέρνει τὸ χορὸ νὰ τότε πῶ τραγούδι,
ποὺ εἶναι τὸ κορμάκι του τοῦ γκιούλ-μπαξέ λουλούδι*
Προπ. (Μαρμαρ.)

*Φέρνει γυαλένιο μαστραπὰ καὶ φιοφιορὶ κουμάρι,
'ς τὸν γκιούλ-μπαξέν εὐρέθηκε, κρύο νερὸ νὰ πάρη*
αὐτόθ.

Θὰ γένω γιούλ-μπαξοβές, νὰ βῇς νὰ σιργιανίσης
Α. Ρουμελ. (Σωζόπ.)

γκιουλσάτος ἐπίθ. Μακεδ. (Βόιον)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γκιούλ σου γιούλ*, ὅπου καὶ τύπ. *γκιούλσι*, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-άτος*.
Ροδόχρους.

γκιούλσουγιου τό, Θράκ. (Ἀδριανούπ.) γκιούλσουι Θεσσ. γκιόλσουι Θράκ. γκιούλσει Προπ. (Μαρμαρ.) γκιούλ-σο Μακεδ. (Βογατσ.) γιούλτσους Θεσσ. (Καλαμπάκ.) γκιούλσι Ἀθῆν. Ἡπ.—Λεξ. Μπριγκ. γκιούλ' Ἡπ. (Ζαγόρ. Κουκούλ.) γκιουλέςι Ἡπ. (Πάργ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *gulsuyu* = ροδόενον.

1) Ἀπόσταγμα ρόδων, ροδόσταγμα ἐνθ' ἄν.: Φρ. *Νὰ ξεπλένης τὸ στόμα σου μὲ γκιούλσι κ' ὕστερα ν' ἀναγορεύῃς τ' ὄνομά μου* (ἐπὶ κηκολόγου) Ἡπ. || Ἄσμ.

Ἀνάμεσα 'ς τὰ στήθια σου τρέχει μιὰ βρυσσοπούλα
γκιούλσι καὶ νεραντζόνερο, χρυσῇ μου περδικούλα
Ἡπ.

*Ἐσὺ κοιμᾶσαι 'ς τὸ θρονὶ κ' ἐγὼ 'ς ἀρὸ κλαδάκι,
ἐσὺ πίνεις τὸ γκιόλσουι κ' ἐγὼ νερὸ ἀπ' τὴς μπάρες*
(μπάρα = τέλμα) Θράκ.

*Τὸ γιασεμί 'ς τὴν πόρτα μου θέλω νὰ τὸ φυτέψω,
νὰ δὲ ποτίσω γκιούλσει, ἴσως καὶ τὸ κερδέψω*
Προπ. (Μαρμαρ.)

Τ' ἀγορευοῦδ' τοῦ μικροῦ | ζάχαρη ποντίστι του
κι γκιουλσούγιου ραντίστι του
(ἐκ βρυκαλ.) Θράκ. (Ἀδριανούπ.) Συνών. *ροδόενον*, *ροδόσταγμα*, *τριαντάφυλλόνερο*. β) Ἀπό-

σταγμα άνθών εύσμων "Ηπ. (Ζαγόρ.) Θεσσ. (Καλαμπάκ.) Συνών. *άνθόνερο 1*, *λεβάντα 2*) Τὸ δοχεῖον διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἐπίτροπος ἐκκλησίας ραντίζει τοὺς ἐκκλησιαζομένους, περιρραντήριον Θεσσ. (Καλαμπάκ.) Συνών. *ραντιστήρι, ροδοκάννι, φωτιστήρα*. Πβ. *άγισσάρα*.

γκιούλω ἐπίθ. ἐνιαχ. γκιούλου Θεσσ. (Μαυρέλ. Φωτειν.) Μακεδ. (Γήλοφ. Δασχωρ. Δεσκάτ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γκιούλι.

Φιλάρεσκη γυναῖκα ἐνθ' ἄν.: *Ἡ γκιούλου μούγκι γιὰ τοῦ γκιούλ' εἶνι. Δὲ φκειάν' κᾶνα χουσμῆτ' (μούγκι = μόνον, γκιούλι = φιλαρέσκεια, ὠραιότης, χουσμῆτι = ἐργασία) Μακεδ. (Δεσκάτ.)*

γκιούμα ἡ, "Ηπ. (Βίτσ. Ζαγόρ. Κουκούλ.) Θεσσ. (Καρυὰ Κρυόβρ. Συκαμν.) Θράκ. (Σουφλ.) Μακεδ. (Βροντ. Κίτρ. Μοσχοπόταμ.) γιούμα Σάμ. (Καρλόβ. κ.ά.) γιούμα Σάμ. γκίμα Μακεδ. (Λιτόχ.) τζιούμα "Ηπ. (Βίτσ. Ζαγόρ. Θεσπρωτ. Κόνιτσ. Κουκούλ.) Πελοπν. (Σκορτσιν.) τζούμα "Ηπ. (Ἰωάνν. Κόνιτσ.) ντζούμα Πελοπν. (Μεγαλόπ. Μεσσην. Τριφυλ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γκιούμι κατὰ τύπ. μεγεθ.

1) Μεγάλον γκιούμι **1**, τὸ ὅπ. βλ., "Ηπ. (Βίτσ. Ζαγόρ. Θεσπρωτ. Ἰωάνν. Κουκούλ.) Μακεδ. (Βροντ. Κίτρ. Λιτόχ. Μοσχοπόταμ. κ.ά.): *Γιόμ'σα τ'ς γκιούμις ὅλιν με νερό Βίτσ. Πᾶρι τ' γιούμα νὰ φέρ'ς λίγον νερό φρέσκου Κουκούλ. "Εἴ' νερό ἡ γκιούμα, μαρή; Κίτρ. Φέρ' μιὰ γκούμα νερό νὰ πλύνου τὰ πονδάρια μ' Μοσχοπόταμ. 2)* Πήλινον ἄγγειον ὁμοιον πρὸς μικρὰν στάμνιν δι' ἔλαιον, ἐλαίας, τοματοπολτόν, παστὸν κρέας κ.λ.π. Σάμ. (Καρλόβ. κ.ά.) **3)** Μεταλλικὸν ὑδροδόχον δοχεῖον φρέατος, *κουβάς* "Ηπ. (Θεσπρωτ. Ἰωάνν. Κόνιτσ.) **4)** Ξύλινον δοχεῖον φαγητοῦ ἢ γάλακτος Πελοπν. (Μεγαλόπ. Μεσσην. Σκορτσιν. Τριφυλ.) **5)** Λίθινον ἰγδῖον "Ηπ. (Βίτσ. Ζαγόρ. Κουκούλ.): *Φέρ' τὴ τζούμα νὰ στ'μπίσουμι τοὺν καφὲ Ζαγόρ. 'Σ τοῦ χουριό μας πούλλα σπῖτια ἔχουν τζούμις π' στουμπίζουν τοὺν καφὲ Κουκούλ.*

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. *Τζούμα* "Ηπ. (Κόνιτσ.)

γκιουμάκι τό, Θεσσ. (Καλαμπάκ.) γιουμνάκι Σάμ. (Μαρθόκ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γκιούμι κατὰ τύπ. ὑποκορ. Ὁ τύπ. *γιουμνάκι* κατὰ τὸ *γιούμνα*.

1) Μικρὸν ὑδροφόρον μεταλλικὸν δοχεῖον, μικρὸν γκιούμι **1** Θεσσ. (Καλαμπάκ.) **2)** Μικρὸν δοχεῖον βουτύρου Σάμ. (Μαρθόκ.) Συνών. *γκιουμόπικο, γκιουμόπουλο, γκιουμούλι*.

γκιουμέτσι τό, ἐνιαχ. γιουμέτσ' Μακεδ. (Χαλκιδ.) γιουμέτσ' Θάσ. Μακεδ. (Χαλκιδ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *gümec* = κηρήθρα.

1) Κηρήθρα μελισσῶν ἐνθ' ἄν. Συνών. *μελόπιττα*. **2)** Δοχεῖον χωρητικότητος μιᾶς ὁκάς ἐντὸς τοῦ ὁποίου τοποθετοῦν κηρήθρας πρὸς πώλησιν Θάσ.

γκιούμι τό, "Αθ. Βιθυν. (Νικομήδ.) "Ηπ. (Πάργ.) Νίσυρ. Χάλκ. γιούμι Κρήτ. γκιούμ' σύνθηθ. βορ. ἰδιωμ. γιούμ' Α. Ρουμελ. (Φιλιπούπ.) Μακεδ. (Χαλκιδ.) Σάμ. (Μαρθόκ.) γκιούμ' Μακεδ. (Ρουμλ.) γκλιούμ' Προπ. (Μηχαν.)

γιούμ' "Ηπ. (Ριζοβ.) κιούμι Νίσυρ. γκίμ' Θεσσ. (Ἀνατολ. Νερόμυλ.) γκιουγκιούμι Λεξ. Βλάστ. 337, 338 Δημητρ. γκιουγιούμι Λεξ. Περίδ. Βυζ. Μπριγκ. Δημητρ. γκουγιούμ' Π. Παπαχριστοδ., Χαμέν. κόσμ., 155 *gougιούμ' Θράκ.* (Σαρεκκλ. Τσακίλ.) γκιουγούμι Βιθυν. Πελοπν. (Λάμπ.) — Λεξ. Περίδ. γιουγούμι Κρήτ. γιουγούμ' Θράκ. (Μάδυτ.) γκιουλούμ' Προπ. (Ἀρτάκ.) γκιγιούμι Π. Παπαχριστοδ., Χαμέν. κόσμ., 84 *γκιγούμ' "Ηπ. (Κρυοπ.) Στερελλ. (Ἀστακ.) γιουγούμι Κρήτ. — Λεξ. Περίδ. Λεγρ. Μπριγκ. γιγούμι Κρήτ. (Κίσ. Μουστάκ. Νεάπ. Ρέθυμν.) γιγούμι Κρήτ. γιουροούμι Κρήτ. ("Αγιος Γεώργ.) τζιουγούμι Πελοπν. (Κερπιν.) νιγούμι Στερελλ. (Ἀρτοτ.) ἄ'χούμ' "Ηπ.*

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *güyüm*, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ *güyüm* = ὑδρία.

1) Δοχεῖον ἐκ χαλκοῦ, ψευδαργύρου ἢ λευκοσιδήρου στενὸν ἄνω καὶ φαρδὺ κάτω μετὰ λαβῆς ἢ δίωτον χρησιμεῖον διὰ τὴν μεταφορὰν ὕδατος ἢ γάλακτος σύνθηθ. βορ. ἰδιωμ. Κρήτ. (Κίσ. Ρέθυμν. κ.ά.) Νίσυρ. Χάλκ.: *Γιόμισ' τοῦ γκιούμι νερό γιὰ νὰ πιούμι "Ηπ. (Ζαγόρ.) Κόμπους νερό δὲν ἀπόμ'κι στοῦ γκιούμ' (κόμπους = καθόλου) Μακεδ. (Κοζ.) 'Πὲ τὸ γιουγιούμ' μας πῖν' (πε = ἀπὸ) Θράκ. (Σαρεκκλ.) Τοῦ κρέν' ἡ νόνα του νὰ πάη νὰ γεμώση τὸ γκιούμι νερό (τοῦ κρένει = τοῦ λέει, νόνα = γιαγιά) "Ηπ. (Πάργ.) Πᾶρι τοῦ γκιούμ' κὶ τοῦ λαγύν' κὶ τραύα'ς τοῦ πηγᾶδ' Μακεδ. (Ρουμλ.) Σῶρ' νὰ φέρ'ς τὰ γκιούμια νὰ πάρ'ς τοῦ γάλα Προπ. (Μαρμαρ.) 'Ἐν ἔχον μὲν γάλα οἱ κατσίκες' ἴσα-ἴσα πὺν μισάτωσε τὸ γκιούμι Νίσυρ. 'Σ τὰ γκιούμια ἀδειάζ'νι τὰ καρδάρια, 'ς τὰ γαλόγκιουμα Θεσσ. (Νερόμυλ.) || Φρ. *Νὰ πάρ'ς τὰ γκιούμια (εἶθε νὰ ἀναγκασθῇς ἐκ τῆς ἐνδείας νὰ ὑδροφορῇς ἀμειβομένη ἀρά) Μακεδ. (Βογατσ.) Ρίχ' μὶ τοῦ γκιούμ' (βρέχει καταρρακτωδῶς) Μακεδ. (Κοζ.) Συνών. φρ. *ρῖχνει μετὸ τουλούμι. "Εἴ' του κιφᾶλ' γκιούμ' — σὰ γκιούμ' Μακεδ. (Βλάστ.) β)* Μεταφ., ὁ παχὺς ἄνθρωπος Πελοπν. (Κερπιν. Λάμπ.): *Μοῦ 'γινε τζιουγούμι Κερπιν. γ)* Ὁμοιον δοχεῖον χωρητικότητος δέκα ἕως δώδεκα ὁκάδων, μέτρον ὑγρῶν Θεσσ. (Καλαμπάκ. Νευροπ. κ.ά.) Κρήτ. (Μουστάκ.): *Πόσα γκιούμια κρασι' ἔβγαλες; Καλαμπάκ. "Εβγαλαν οἱ ἐλιές μας τρία γιγούμια λάδι Μουστάκ. δ)* Μετάλλινον ἢ πήλινον δοχεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἀμέλγουν Νίσυρ. **2)** Δοχεῖον ἐκ λευκοσιδήρου ἢ χαλκοῦ εἰς τὸ ὁποῖον διατηρεῖται θερμὸν ὕδωρ διὰ τὸ βράσιμον καφὲ εἰς τὰ καφενεῖα ἢ πρὸς ἄλλας χρήσεις, θερμαντήρ "Αθ. "Ηπ. (Ζαγόρ. Κουκούλ. κ.ά.) Θεσσ. (Κακοπλεύρ.) Θράκ. (Σαρεκκλ. Σουφλ.) Κρήτ. ("Αγιος Γεώργ. Νεάπ.) Λυκ. (Λιθύσσ.) Μακεδ. (Χαλκιδ.) Σάμ. (Μαρθόκ.) κ.ά. — Π. Παπαχριστοδ., ἐνθ' ἄν. — Λεξ. Περίδ. Δημητρ.: *"Εβαλα τοῦ γκιούμ' 'ς τ' φουτιὰ νὰ γέν' τοῦ νερό Ζαγόρ. Σκάλιζε τὸ μπρούντζινο μαγκάλι μετὶ τὴ χόβολη ἀναμμένη καὶ τὸ μπακιρένιο γκιγιούμι νὰ χαρχαλίξη Π. Παπαχριστοδ., ἐνθ' ἄν., 84. β)* Μικρὸν δοχεῖον πρὸς παρασκευὴν τοῦ καφὲ "Ηπ. (Μαργαρ. Τσαμαντ.) Μακεδ. ("Ασσηρ.) — Λεξ. Δημητρ. Συνών. *κουκούμι, μπρίκι. γ)* Χαλκοῦν κύπελλον Προπ. (Ἀρτάκ.): *Συγύρισε, μαρή; Τὰ 'πλυνες τὰ πιάτα, τὰ γκιουλούμια, τὰ τσανάκια; 3)* Ποτιστήρι Μακεδ. (Πεντάπ.)**

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. *Γκιούμια* Θράκ. (Ἀλμ. Λαγοθῆρ.), *Γκιούμω* Μακεδ. (Βόιον).

γκιουμιά ἡ, ἐνιαχ. γιουμιὰ Κρήτ. (Κίσ. κ.ά.) γιγουμε Δ. Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὗς. γκιούμι, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ τύπ. *γιγούμι*.

